ו א מיי' פי"ז מהלכות שבת הל' כז:
ז ב מיי' שם הלכה כט:
ח ג ד ה מיי' שם הלכה כח:

רבינו חננאל

ונותן בעשר אמות. ר' יהוד' אומר בשלש עשרה וכארבע עשרה. נמצא לר"מ עובי שש פרות כל פרה אמה ושני שלישי אמה עשר אמות. ולר' יהוד' דתני ח' פרות י"ג אמה ושליש. **אמר רב פפא בבור שמונה דברי הכל לא [בעינן] פשוטין,** דהא אפילו לרבי מאיר דאית ליה עשר אמות בין הדיומד, פש ליה תרתי אימתי ריוח לכל רוח, דמעייל ליה לפרה ראשה ורובה התם ומשקה לה(י). דדיומדין הללו יש להם ששה טפחים אילך וששה טפחים אילך, נמצא לר' מאיר שיעור הדיומדין שתי אמות, ובין הדיומדין כעשר אמות הרי י"ב אמות על י"ב אמות. וכל שכן לר' יהוד' דפש ליה ה' אמות ושליש. **בבור י"ב אמות דברי הכל בעינן פשוטין.** דאפילו לר' יהוד' [לא] פש ליה אלא אמתא ושליש. כי פליגי בבור דאית ביה יתר משמונה אמות עד י"ב אמה. ולא כל י"ב אמה בכלל אלא י"א אמה ושליש, לר' מאיר בעי פשוטין לר' יהוד' לא בעי פשוטין. פשיטא, ופריק רב פפא לא שמיעא ליה הא ברייתא דיהיב שיעור דפרה בארכה ועוביה וקא מפרש כי הא ברייתא. **בעא מניה אביי מרבה האריך בדיומדין הקבועין** בזויות **כשיעור פשוטין.** פי' הפסין העומדים בזויות נקראין דיומדין מפני שהן מרובעים ונראין ששה טפחים לזה הצד וששה טפחים לצד האחר. והפס העומד באמצע נקרא פשוט. עתה אם האריך בפס שבזויות כשיעור י"ב טפחים מהו. ואסיקנא ללישנא קמא דלא כדיומדין דמו. ועוד בעא מיניה יתר מ[י]"ג אמה ושליש אמה לר' יהוד' כמה ממעטו, פשוטין עביד או מאריך בדיומדין. ואתא למיפשטא מיהא דתניא וכמה הן הפסין מקורבין לבאר כדי ראשה ורובה של פרה. וכמה הן מרוחקין בבאר אפי' כור ואפילו כוריים. ר' יהוד' אומר בית סאתים מותר, יתר מבית סאתים אסור. אמרו לו אי אתה או' בדיר או בסהר מוקצה וחצר אפי' בית עשרת כוריים שמותר. אמר להן אילו כולן יש בהן מחיצה לפיכך מטלטלין בכולן אבל בביראות אינן ולא מחיצות. וא"ת בדיומדין מאריך להו דהא גם אילו מחיצות הן. ושנינן הכי

שהן כעשר דברי ר"מ ר' יהודה אומר כשלש עשרה אמה וכארבע עשרה אמה כעשר הא עשר הויין משום דבעי למיתנא סיפא כשלש עשרה (א) כשלש עשרה טפי הויין משום דבעי למתני כארבע עשרה וכארבע עשרה הא לא הויא אמר רב פפא א יתירות על שלש עשרה ואינן מגיעות לארבע עשרה א"ר פפא בבור שמונה דכ"ע לא פליגי דלא בעינן פשוטין בבור שתים עשרה דכ"ע לא פליגי דבעינן פשוטין כי פליגי משמונה עד שתים עשרה לר' מאיר בעינן פשוטין לר' יהודה לא בעינן פשוטין ורב פפא מאי קמ"ל תנינא רב פפא א) ברייתא לא שמיע ליה וקמ"ל כברייתא:

הדרן

אריו"ך יות"ר בת"ל חיצ"ת חצ"ר שיבש"ה סימן: בעא מיניה אביי מרבה האריך בדיומדין כשיעור פשוטין לר"מ מהו א"ל תניתוה ובלבד שירבה בפסין מאי לאו דמאריך בדיומדין לא ב דמפיש ועביד פשוטין א"ה האי ובלבד שירבה בפסין עד שירבה פסין מיבעי ליה תני ג עד שירבה פסין א"ד א"ל תניתוה ובלבד שירבה בפסין מאי לאו דמפיש ועביד פשוטין לא דמאריך בדיומדין הכי נמי מסתברא מדקתני ובלבד שירבה בפסין ש"מ בעא מיניה אביי מרבה יותר משלש עשרה אמה ושליש לר' יהודה מהו פשוטין עביד או בדיומדין מאריך א"ל תניתוה ג כמה הן מקורבין כדי ראשה ורובה של פרה וכמה מרוחקין אפי' כור ואפי' כוריים ר' יהודה אומר בית סאתים מותר יותר מבית סאתים אסור אמרו לו לר' יהודה אי אתה מודה בדיר וסהר ומוקצה וחצר אפילו בת חמשת כורים ואפי' בת עשרה כורים שמותר אמר להן זו מחיצה ואלו פסין ואם איתא זו מחיצה וזו (היא) מחיצה מיבעי ליה הכי קאמר זו תורת מחיצה עליה ופרצותיה בעשר ואלו תורת פסין עליהן ופרצותיהן בשלש עשרה אמה ושליש בעא מיניה אביי מרבה תל המתלקט עשרה מתוך ארבע נידון משום דיומד או אינו נידון משום דיומד א"ל תניתוה ר' שמעון בן אלעזר אומר ד היתה שם אבן מרובעת רואין כל שאילו תחלק ויש בה אמה לכאן ואמה לכאן נידון משום דיומד ואם לאו אינו נידון משום דיומד רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר היתה שם אבן עגולה רואין כל שאילו תחקק ותחלק ויש בה אמה לכאן ואמה לכאן נידון משום דיומד ואם לאו אינו נידון משום דיומד במאי קא מיפלגי מר סבר חד רואין אמרינן תרי רואין לא אמרינן ומר סבר אפי' תרי רואין נמי אמרינן ה בעא מיניה אביי מרבה חיצת הקנים קנה קנה פחות משלשה נידון משום דיומד או לאו אמר ליה ו תניתוה ז היה שם אילן או גדר או חיצת הקנים נידון משום דיומד מאי לאו ח קנה קנה פחות משלשה לא גודריתא דקני אי הכי היינו אילן ואלא מאי קנה קנה פחות משלשה היינו גדר אלא מאי אית לך למימר תרי גווני גדר הכא נמי תרי גווני אילן איכא דאמרי גודריתא דקני קא מיבעיא ליה גודריתא דקני מאי א"ל תניתוה היה שם גדר או אילן או חיצת הקנים נידון משום דיומד מאי לאו גודריתא דקני לא קנה קנה פחות משלשה אי הכי היינו גדר ואלא מאי גודריתא דקני היינו אילן אלא מאי אית לך למימר

תרי

שהן כעשר. אמות ששה בקר. ולקמן פריך מאי כעשר הא עשר מכוונות הן: **כי"ג וי"ד.** שמונה בקר יצאו מכלל שלש עשרה ולכלל י"ד לא באו די"ג אמה ושליש הן: **בבור.** רחב שמונה אפי' לר"מ לא בעינן פשוטין דכי מרחיק כדי ראשה ורובה דהיינו שתי אמות לכל רוח נמצא החלל שבין ב' המחילות שתים עשרה אמה והפסין רחבן אמה לכל רוח זה כנגד זה נמצא בין פס לפס שיעור פתח עשר אמות ור' מאיר בהכי שרי: **בבור שתים עשרה.** דכי מרחיק שתי אמות מכאן וכנגדם מכאן יש חלל המחילה י"ו אמה ומהן שתי אמות עומד הרי בין זה לזה י"ד פרוץ וכולי האי לא שרי רבי יהודה ובעינן פשוטין לכל צד דמכל צד וצד איכא י"ד אמות. ולקמן מפרש היכא משוי להו: **תנינא.** לדרב פפא במתני' דקתני לר' מאיר ששה בקר ולרבי יהודה שמונה בקר וממילא שמעינן דר"מ שרי בהבדלת עשר ור' יהודה שרי בהבדלת שלש עשרה אמה ושליש וכי קבעי ר' מאיר פשוטין ביותר מעשר קאמר: **רב פפא הך ברייתא.** דתנא שיעורא דעובי הפרות לא שמיע ליה ובמתני' לא פריש להו ואתא רב פפא לפרושי לך מתניתין דשיעורא דר' מאיר עשר אמות ודר' יהודה שלש עשרה אמה ושליש והסכים רב פפא מדעתו למה ששנינו בברייתא דראשה ורובה שתי אמו' ועוביה אמה ושני שלישי אמה: **האריך בדיומדין.** יותר מאמה לכל צד עד שהעמיד ריוח שבינתים על עשר אמות: **מהו.** דווקא פשוטין קאמר דכיון דהרחיקן יותר משיעור חכמים בעינן היכר ביני ביני ולא סגי בהארכת דיומדין אלא מרחיק פורתא מן הפס ונותן שם פשוט וכן לאידך גיסא משום דליהוי היכירא או דילמא כיון דסוף סוף עשר ריוח הוא דאיכא לא מיתסר: **לר' יהודה.** דלא אדכר פשוטין הי עדיפא ליה פשוטין עדיפי ליה ומרוחקין מן הדיומדין י"ג אמה למיהוי היכירא ביני ביני ולא סגי בהארכת דיומדין או הארכת דיומדין עדיפא דלא ליתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ולבטלה: **כמה הן מקורבין.** לבור: **אפילו כור.** ובלבד שירבה בפסין: **יותר מבית סאתים אסור.** שזה שיעור היקף שלא כתיקנו: **דיר.** מוקף לדירה שהרועה דר שם בלילה: **זו מחילה.** שלימה היא: **ואלו פסין הן.** ובין כל אחד ואחד שלש עשרה אמות ואין עומד אלא פס אמה בין כל שלש עשרה ושלש עשרה. אלמא לרבי יהודה פשוטין עביד דאי בדיומדין מאריך הא מחילה היא: **ופירצתה.** אוסרת ביותר מעשר: **ואלו תורת פסין עליהן.** ויש י"ג אמה בין הארכה להארכה הלכך ביותר מבית סאתים לא מיתכשר: **תל המתלקט י'.** טפחים: **מתוך ד'.** אמות. תל משופע אבל מדרונו זקוף קודם שימשך ד' אמות עלה ונתלקט גובהו לי' טפחים וקי"ל בהזורק במס' שבת (דף ק.) דלענין שבת הוי רשות היחיד הכא מאי אי קאי במקום א' מן הדיומדין מי הוי כדיומד או לא. ולהכי נקט מתוך ד' שאם היה מדרונו משופע יפה ואינו מתלקט לגובה עשרה עד שימשך יותר מד' אמות ואפי' עלה גובהו לשפוע לעשר אמות ארעא סמיכתא היא: **מרובעת.** אמה על אמה ואינה מחוסרת אלא חליקה שינטל עודי שבינתים ותיעשה כמרזב דופן לכאן ודופן לכאן: **עגולה.** מחוסרת חקיקה לחקוק וליטול בליטת עיגול ולהשוות אמצעה לפיאותיה ותהא מרובעת ועדיין היא מחוסרת חליקה: **אמרי' נמי תרי רואין.** לר' ישמעאל ותל נמי כאבן עגולה דמי. לתנא קמא לא אמרינן תרי רואין: **חילת קנים.** שעשאה לכאן ולכאן כעין דיומד: **גודריתא דקני.** קנים מחוברים הרבה בעץ א' סמוך לארץ ולמעלה הן מתפרשין: **תרי גווני אינן.** אשמעי' אילן שלם דאיכא למימר יחלק ויחקק ואשמעי' האי אע"ג דליכא למימר הכי שרי הואיל ותחתיו אחד הוא כדיומד אבל קנה (ב) פחות מג' לא: **מאי לאו גודריתא דקני.** וש"מ דאע"ג דאין עוביו (ג) ד"א בגובה עשרה אמרינן רואין: **לא קנה קנה פחות מג'.** דעשוי כדיומד ממש ובלא רואין איכא תיקון מעליא:

אמר

שהן בעשר אמות. לא שייך למיפרך מניינא אתא לאשמעינן כדפריך בפ"ק דקדושין (דף יז.) כיון דלא השמיענו מנין פרות: **בבור שתים עשרה כ"ע לא פליגי.** הוה מצי למנקט בבור אחת עשרה ושליש ומשהו ולא דק: **רב פפא ברייתא לא שמיע ליה.** והא דמשני לעיל אברייתא יתירות על שלש עשרה היינו בתר דשמעה: **ואם איתא זו היא מחיצה וזו היא מחיצה מיבעי ליה.** קשה דהכא פשיטא ליה דהארכת דיומדין עדיפי מפשוטין ולעיל אליבא דר"מ משמע ליה איפכא וי"ל דלעיל בעי היכי דכי נמי נאריך בדיומדין יהיה פרוץ מרובה דאז פשוטין עדיפי דאיכא היכר טפי אבל הכא איירי ברחב הרבה שאם נאריך הדיומדין יהיה עומד מרובה כדקתני אי אתה מודה בדיר וסהר ומוקצה שאפילו בית י' כורין או יותר מותר לכך פריך שפיר זו מחילה וזו מחילה מבעי ליה:

א) [שבת יט: וש"נ], ב) ס"א ובלבד שירבה, ג) [תוספתא פ"א ה"י], ד) [תוספ' פ"א ה"ט], ה) [לעיל טו.], ו) שם [סוכה כד:], ז) [גי' מהרש"ם והוא], ח) [שטה רש"ש ע"ש],

הגהות הב"ח

(א) גמ' משום דבעי למיתני סיפא כשלש עשרה תנא רישא כעשר כשלש עשרה הא טפי הויין: (ב) רש"י ד"ה תרי גווני וכו' אבל קנה קנה פחות: (ג) ד"ה מאי לאו וכו' דאין עוביו שלשה בגובה עשרה:

מוסף רש"י

חיצת הקנים. קנים מחוברים, חילת שהיו נטועים כסדר מחילה (לעיל טו.). **היה שם אילן.** בפסי ביראות קאי, היה באחת הפיאות אילן שעוביו אמה לכל צד (סוכה כד:). **או גדר.** מרובע אמה על אמה, כל גדר סתם של אבנים הוא וצריך שיהא אמה על אמה כדי לחלקו לשתי מחילות, אמה למזרח ואמה לצפון או לדרום (שם).

רבינו חננאל (המשך)

קאמר הללו דיר מוקצה חצר סהר תורת מחיצה עליהן ופירצתן בעשר, אבל ביראות תורת פסין עליהן ופירצתן בי"ג אמה ושלישי. **בעא מיניה אביי מרבה תל המתלקט עשרה מתוך ארבע נידון משום דיומד אי לא.** א"ל תניתוה, היתה אבן מרובעת בראש הזוית, רואין כל שאילו תחלק ויש בה אמה לכאן ואמה לכאן נידון משום דיומד. ואי לא אינו נידון משום דיומד. ר' ישמעאל ב"ר יוחנן בן ברוקא אומר אפילו היא אבן עגולה רואין כל שאילו תחלק ותחקק ויש בה אמה לכאן ואמה לכאן נידון משום דיומד. [שמעינן] מי'[הא] דתל המתלקט י' טפחים גובה מתוך ד' אמות אורך נידון משום דיומד. ותוב **בעא מיניה חיצת הקנים קנה קנה פחות מג' טפחי' נידון משום דיומד אי לא.** ופשט ליה מיהא דתניא היה שם אילן או גדר או חיצת הקנים נידון משום דיומד. ואי חיצת הקנים דקתני לאו חיצת קנים (פחות) קנה קנה פחות משלשה הן. ודחי לא, האי חיצת קנים גודרייתא דקני הן. פי' עיקרי הקנים שהן מחוברין כולן כאילו קנה אחד. אי הכי היינו אילן, כלומר גודרייתא דקני דומין לאילן שעיקרו אחד ואמריו מפוררין כו'. עד תרי גווני אילן. **איכא דאמרי (הכל) [בכה"ג] (פשט) [פשוט] ליה גודרייתא דקני בעא מיניה.**